

Zorg voor verhalen in Service Learning

Koesteren van narratieve identiteit in reflectie

Maike Mottart, Nicolas Standaert, Aaron Soens

Wat is jouw verhaal?

- Wat brengt je hier?
- Wat zijn je verwachtingen?

Verhalen doen ertoe

- Homo narrans
- Betekenis geven aan ervaring
- Verhalen maken deel uit van wie we zijn
- We leven midden in verhalen

Narrativiteit

- Narrativiteit als onderwerp van studie is intrinsiek interdisciplinair van aard (Randall 2012)
- Vanuit deze inzichten transfer naar andere domeinen
 - Loopbaanbegeleiding (bio)
 - Gezondheidszorg (o.m. gerontologie)
 - Onderwijs (o.m. service-learning)
 - Als een methodologie
 - Als een identiteitsvormend proces

Wat kunnen we leren van narrativiteit in service- learning (reflectie)

- Zelf
- De ander
- De wereld

Zelf Narratieve identiteit

Narratieve identiteit...

- is een **geïnternaliseerd** en zich steeds verder **ontwikkelend** verhaal van het zelf, dat een gevoel van **eenheid, doel en betekenis** geeft aan het leven
- omvat **narratieve elementen** zoals de setting, het plot, de personages, thema's
- gaat over zowel een reconstructie van het **persoonlijke verleden** als de constructie van een **mogelijke toekomst**
- doorlopend proces dat (goed) start **vanaf de late adolescentie en jongvolwassenheid**, en zich doorzet doorheen het leven van een volwassen persoon

Ontwikkeling van narratieve identiteit

- Vanaf late adolescentie: ontwikkeling van een coherent verhaal over het eigen leven
- Het ontwikkelen van een narratieve identiteit is een 'levensvaardigheid'
- Rol van de ouders: 'narratieve competentie' bij kinderen stimuleren (familie als 'eerste narratieve omgeving')

Randall, 2012

Relevantie voor Service Learning

- De grootste groep van service-learning studenten --> ontwikkelingsfase waar een narratieve identiteit echt ontwikkeld wordt
- Narratieve identiteit ontwikkelen is een 'competentie' of levensvaardigheid--> rol van docent/begeleider in service-learning om deze competentie te versterken
- Universiteit/hogeschool is op zich ook een 'narratieve omgeving'

Kenmerken van een goed verhaal: geloofwaardigheid, feiten, coherentie

- Het belang van een coherent verhaal dat 'klopt', geloofwaardig is
 - Verhalen vertrekken vanuit concrete ervaringen, met concrete settings, personages, plot: narratieve ordening of structuur

Relevantie voor Service Learning

In reflectie:

- Laat studenten altijd beginnen van de feiten: beschrijven van de ervaring, ordenen van het verloop, wie was erbij (en niet), wat gebeurde er wanneer, ...
- Daarin orde laten aanbrengen.
- 'Thick description'

Drie fasen in opbouw van narratieve identiteit (Ricoeur over narratieve identiteit, Crowley 2012)

- De ervaring van het zijn op zich en deze ervaring in woorden omzetten ('prefiguration')
- Selectie van ervaringen en de ordening van die ervaringen in een narratief of plot ('configuration')
- Bewuste 'lezen' van het verhaal, wat leidt tot een dieper begrip van het menselijk leven ('noetic reading')

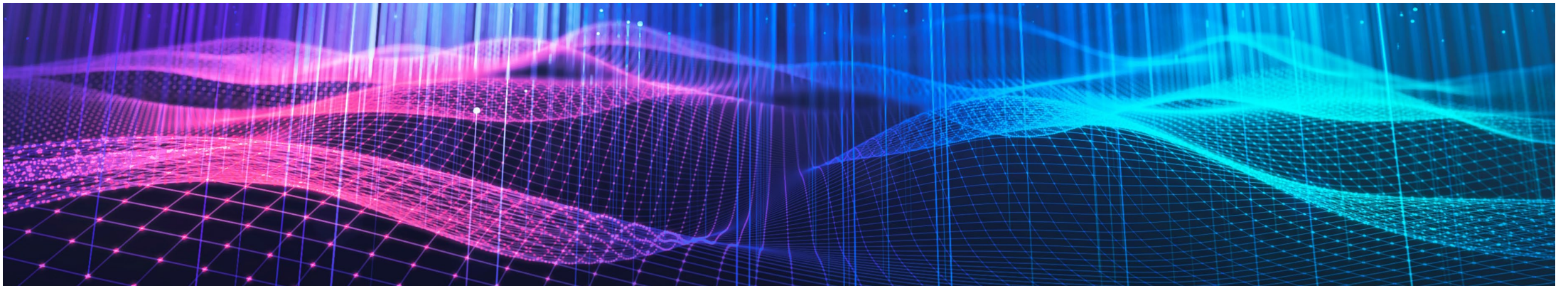
Relevantie voor Service Learning

Drie fases in reflectie:

1. Beschrijven van ervaringen, in woorden, maar niet in de vorm van een specifiek narratief of plot.
2. Ervaringen ordenen op een bepaalde manier (bv. door de reflectievragen die we aanreiken)
3. Herlezen wat ze hebben geschreven alsof ze het verhaal van iemand anders lezen.
 - Het is in dit moment van bewust lezen dat studenten bepaalde terugkomende lijnen, patronen, gelijkenissen en verschillen kunnen ontdekken en op die manier tot een dieper begrip te komen.

Belang van temporaliteit: verleden-heden-toekomst

- Terugkijken, handelen, inbeelden
- Door het verleden te duiden en te integreren in het heden is het mogelijk om een toekomst te verbeelden. Op die manier word je meester van je eigen verhaal ('author of selfhood')

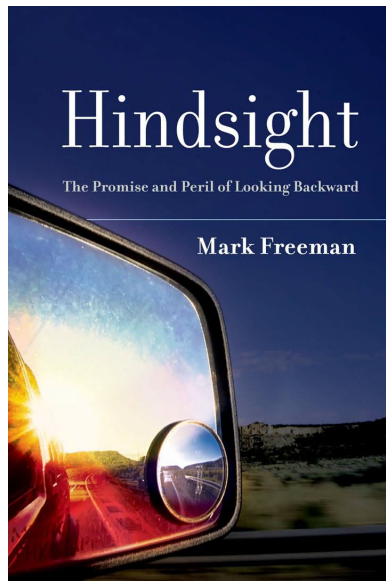
Relevantie voor Service Learning

In reflectie studenten laten:

- terugkijken: waar kom ik vandaan? Wat zijn fundamentele waarden voor mij en waarom is dat zo?
- in kaart brengen: waar sta ik nu?
- inbeelden: Wie wil ik worden in de toekomst? (wat voor persoon? Wat voor professional?) Hoe neem ik bepaalde waarden mee in dit toekomstbeeld?

Het 'narratief onderbewustzijn': geïncorporeerde verhalen (teaser)

- Niet enkel eigen ervaringen, maar ook overgeleverde verhalen (boeken, geschiedenis, gedeelde cultuur) spelen een rol, zij het niet altijd bewust
- Deze verhalen beïnvloeden de interpretatie van de eigen ervaringen, en dus het verhaal van het zelf

Relevantie voor Service Learning

- Het verhaal van de student wordt niet enkel gevormd door de eigen ervaringen (steriel), maar door verhalen die buiten die eigen ervaring staan (gedeelde cultuur, discours) en door de verhalen van de ander Studenten zijn zich niet altijd bewust van die onderliggende verhalen

Even zoomen

- Hoe komt dit binnen?
- Wissel uit met je buur

Ander alteriteit in narrativiteit

De ander in onze verhalen

- Uitvinding van de “selfie”
- Illusie dat we de ander niet meer nodig hebben om een foto van onszelf te maken
- De identiteit van ‘zelf’ is geboetseerd door de ander en ontstaat door de ontmoeting met de ander. We worden onszelf door de ander (Buber, Levinas, Ricoeur, ...)

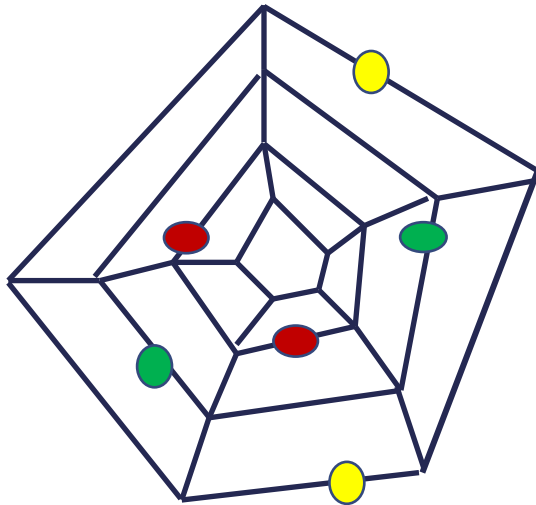
De ander in onze verhalen

- Ook al zijn onze verhalen onze eigen, unieke verhalen, ze zijn ontstaan en worden gevormd door wat buiten ons ligt
- We leren wie we zijn (waren, willen zijn) in relatie tot anderen en de wereld

Narrative webs

- “Our narrative identities do not develop in an existential vacuum. They evolve within an intricate, ever-shifting web of larger social settings: settings in which, in a real sense, **our stories are co-authored through our exchanges with others.**” (Randall p. 282)

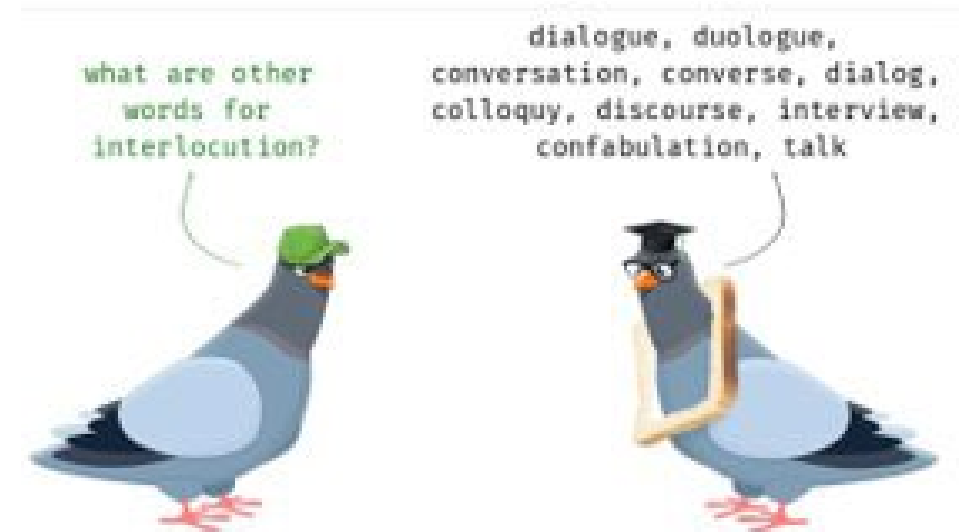

Webs of interlocution

(Taylor, in Baldwin 2011)

Polyphony (Bakhtin)

Je, tu, il (Ricoeur)

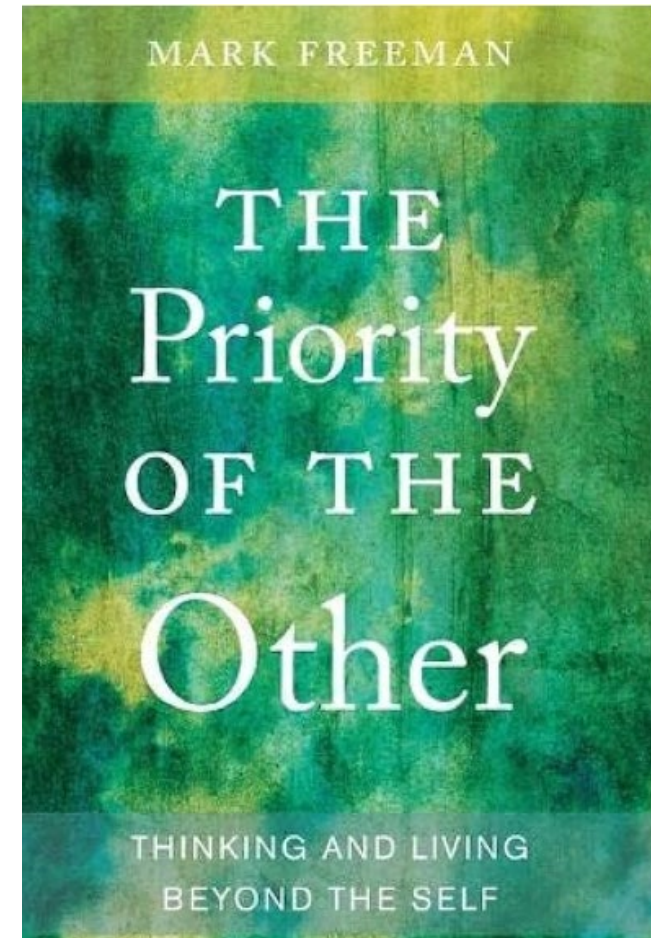

Relevantie voor Service Learning

- Herkenning van hoe de ander mezelf, mijn kennis, inzichten ... heeft vorm gegeven: gegevenheid
- Help studenten hun eigen (narratief) web te leren ontdekken

Narrative webs

- De prioriteit van de ander; geraakt worden door de ander in kwetsbaarheid = we zijn gelijk aan de ander in kwetsbaarheid en sterfelijkheid (Freeman, Ricoeur)
- Het verhaal van de ander geeft betekenis aan mijn verhaal
- Een verhaal schrijven over of voor de community > samen met de community (Pine)

Relevantie voor Service Learning

- Herkenning van hoe de ander mezelf, mijn kennis, inzichten ... heeft vorm gegeven: gegevenheid
- Help studenten hun eigen web te leren ontdekken
- Hen laten luisteren naar het verhaal van de ander
- Het verhaal van de ander in eigen verhaal opnemen – er zich door laten raken: het verhaal van de ander in 'ik' vorm schrijven
- Samen met de community een verhaal schrijven

Alteriteit in het herlezen van eigen verhaal

- Ricoeur suggereert dat het zelf zowel de auteur als de lezer van zijn of haar verhaal kan zijn (Crowley 3)
- Door eigen verhaal te herlezen, wordt men een 'ander' tot zichzelf: er ontstaat een dialoog tussen het zelf en de ander binnen zichzelf
- Herlezen (*relecture*) en kan evoluties, veranderingen, constanten leren ontdekken in zichzelf en in de relatie tot de ander
- We worden overtuigd door gespreksgenoten met autoriteit (de ander, de bredere wereld): internally persuasive discourse (dialogale en dialectische strijd) (Bakhtin)

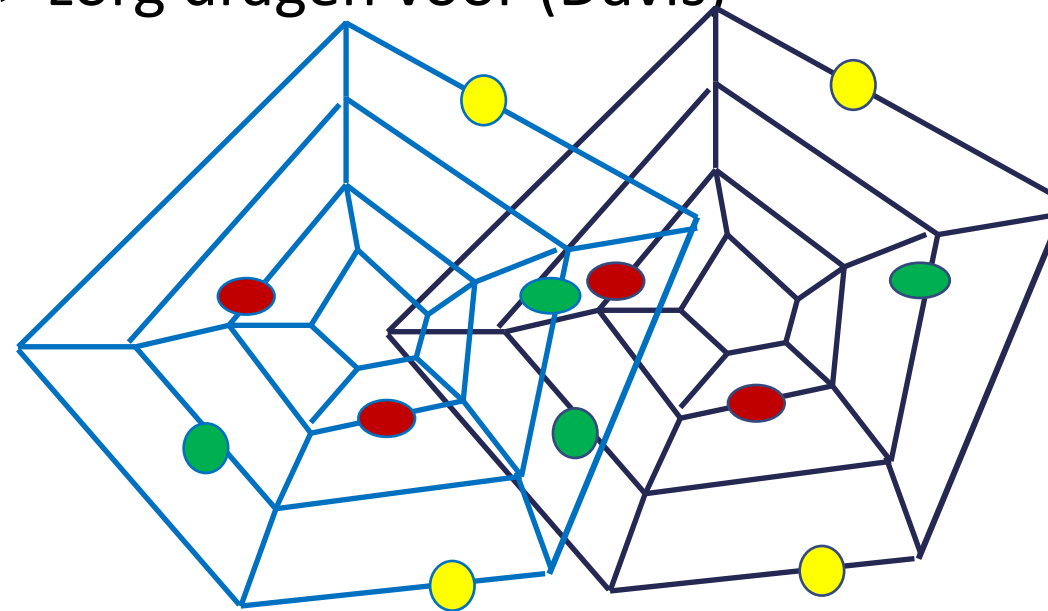

Relevantie voor Service Learning

- Laat studenten hun eigen verhaal en reflecties herlezen en ermee in dialoog treden
- Veranderingen of constanten leren ontdekken
- Aandachtig zijn voor de interne dialoog die ontstaat: welke overtuigende stemmen spelen mee?

Verantwoordelijkheid om zorg te dragen

- To take it yet another step further, we can help students realize that not only shape their own life-stories, but they themselves take part in the life-stories of others; which brings upon them the moral obligation to take care (Baldwin p. 110, Freeman, Todorov)
- Care about > care for aandacht hebben voor > zorg dragen voor (Davis)

Relevantie voor Service Learning

- Een ethische plicht om zorg te dragen voor de ander (en het verhaal van de ander)
- Bijdragen tot het grotere verhaal

Even zoomen

- Hoe komt dit binnen?
- Wissel uit met je buur

Een wereld vol verhalen

- Discours
 - Datgene waar over gesproken wordt
 - De 'heersende' verhalen bij
 - Ik
 - Ander
- Louis Althusser: discours = ideologie
- Hartmut Rosa: beschikbaarheid vs. onbeschikbaarheid
 - Koesteren van verhalen

Althusser: discours is ideologisch

- Ideologie: systeem van ideeën en representaties die *l'esprit* mens/groep domineren
 - Concreet: set van heersende narratieven, verhalen
 - In onderwijs: dat wat we in het curriculum terugvinden
 - Codificatie (bv. Verhaal van Vlaanderen)
 - Handboekenreeksen
 - ...
- Ideologie is geen vals bewustzijn, maar een praktijk (structuralisme)
 - Klassiek ex cathedra onderwijs: wetende <> onwetende
 - Digitale leerpaden: opgelegde reeks handelingen, materie 'spreekt niet' tot studenten

Relevantie voor Service Learning

- Service Learning doorbreekt/ontmaskert ideologisch discours
- Leren uit de ontmoeting tussen verhalen
 - Verhaal maakt niet noodzakelijk deel uit van heersend discours
 - Belicht ander perspectief
 - Mijn perceptie van verhalen is ingegeven door een discours (meta)
- Ambitie = discours veranderen
 - Start met bewustwording van vooroordelen in narratieve omgeving
- Verhaal van de ander is 'onbeschikbaar'

Hartmut Rosa: onbeschikbaarheid

- Analyse Westerse wereld: gericht op **beschikbaarheid** (beheersbaarheid, controle)
 - Ook in onderwijs: alle parameters worden beheerst (lokalen, aanwezigheden, tijd...)
- Mens is op zoek naar **resonantie**: geraakt kunnen worden door een verhaal, door de ander
 - Resonantie-ervaring kan enkel met het *onbeschikbare*
 - Beschikbare is altijd onder controle <> onbeschikbare = mysterieuze ervaring
 - Daarom: koesteren (beschermen) van verhalen
- Service Learning creëert ruimte voor het onbeschikbare

Relevantie voor Service Learning

- Service Learning faciliteert het onbeschikbare
- Het onbeschikbare is per definitie niet beschikbaar
 - Het is dus niet zeker dat Service Learning zal slagen
 - Praktische reflex/bezwaren van beschikbaarheid-discours zijn herkenbaar
 - Service Learning is een resonantie-ervaring
 - Transformeert ons en de omgeving, maar onduidelijk in welke richting
 - De richting is niet te bepalen => zou geweld doen aan de onbeschikbaarheid
- Denken in termen van (on)beschikbaarheid helpt actief op zoek gaan naar resonantie

Onze verhalen vormen de wereld; de wereld vormt onze verhalen

- Discours kan veranderen => elk verhaal is deel van het geheel
- Verhalen zijn inherent (gedeeltelijk) onbeschikbaar
 - Beschikbaarheid onttovert het verhaal, maakt het instrumenteel
 - Kracht zit in resonantie ervaring
 - Verhaal moet ons 'raken'
 - Ideologisch discours maakt ons tot objecten
- Service learning gaat op zoek naar resonantie-ervaring, biedt tegenwicht
 - Service learning methodiek is per definitie ook onbeschikbaar
 - Experiment
 - Durven springen
 - **Koesteren** van verhalen

Uitsmijter

*« Et si nous vous avons donné l'exemple,
soit : à vous de jouer »*

*Louis Althusser, Philosophie et philosophie
spontanée des savants*

Het spel

- Kleine groepjes (3 à 4 personen)
- Bespreek:
 - Hoe resoneert deze sessie?
 - Wat heeft je geraakt in ons verhaal?

notitie

Maaike doet check-out: welk woord blijft je bij na deze sessie?